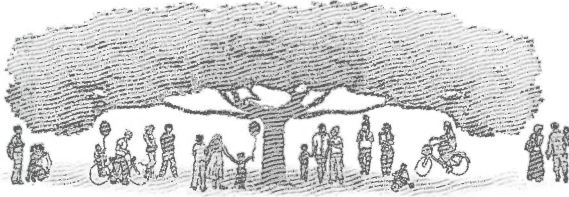

BÀI HỌC 8

LÀM CHA MẸ

CÂU GỐC: “Kìa, con cái là cơ nghiệp bởi Đức Giê-hô-va mà ra; Bông trái của tử cung là phần thưởng” (Thi thiên 127:3).

KINH THÁNH NGHIÊN CỨU: Sáng thế Ký 18:11; Giê-rê-mi 31:25; Ma-thi-ơ 11:28; Thi thiên 127; Châm ngôn 22:6; 1 Sa-mu-ên 3:10–14; Phi-líp 3:13.

Việc sinh nở và con cái ra đời, thường được xem chuyện thường tình xảy ra thường xuyên nên chúng ta ít khi hết mục ý thức việc ấy là một phép lạ diệu kỳ dường bao. Tưởng tượng giây phút mà Ê-va bẻ trên tay đứa con đầu lòng của mình. Những thay đổi trong cơ thể nàng những tháng qua, cái đau lúc lâm bồn, và nhìn thấy hài nhi trong tay mình, một con người giống như mình, nhưng yếu đuối không tự bảo vệ thân nó được. Hay nghĩ đến cái giây phút nhiệm mầu mà bà Sa-ra, tuổi đã 90, quá cái tuổi người đàn bà có thể sinh con, đã mang được Y-sác vào đời. Bà đặt tên con trai mình là Y-sác, vì cứ mỗi lần gọi tên đứa bé là bà không sao giữ được một nụ cười hạnh phúc. Nàng Ha-na, bao nhiêu năm ngậm đắng nuốt cay, và đã cầu nguyện ngày đêm được nhìn thấy đứa con do chính mình cứu mang, nàng đã ôm chặt Sa-mu-ên và nói, “Ấy vì đứa trẻ nầy mà tôi cầu nguyện. Đức Giê-hô-va đã nhậm lời tôi đã cầu xin cùng Ngài” (1 Sa-mu-ên 1:27). Và ai có thể so sánh được sự lạ lùng trong lòng Ma-ri, vẫn còn là một thiếu nữ trẻ tuổi, ôm ấp con trai mình, mà nàng biết chính là Con Thiên Chúa, và lòng nàng vừa kinh ngạc và vừa sợ hãi.

Tuy nhiên, chúng ta biết không phải ai cũng kinh nghiệm được niềm hãnh diện nầy hay những trách nhiệm đi kèm với thiên chức làm cha mẹ. Tuần nầy chúng ta sẽ dành thì giờ đi sâu vào giai đoạn nầy của cuộc đời, nhận thiên chức làm cha mẹ cùng với những thử thách, sợ hãi, thỏa lòng và hạnh phúc của nó.

1. LÀM CHA MẸ KHÔNG CON

Đọc Sáng thế Ký 18:11, 30:1; 1 Sa-mu-ên 1:1-8; và Lu-ca 1:7. Các nhân vật này đều có điều gì giống nhau? Đức Chúa Trời trả lời lòng khao khát của họ cách nào?

Con cái là ơn phước. Nhưng vì lý do nào đó mà Đức Chúa Trời không luôn luôn ban cho mọi người được phước hạnh có con cái. Có những người hy vọng và cầu nguyện cho có được một gia đình đông đúc và được Chúa nhậm lời, đôi khi một cách nhiệm mầu, như trong trường hợp của bà Sa-ra. Có người khác, dường như những lời cầu xin của họ chẳng được nghe đến. Mỗi lần họ nghe tin mừng bạn bè họ có thai và đón chào con cái họ ra đời, nỗi quạnh hiu trong nhà lại làm họ buồn rầu hơn. Ngay đến cả câu hỏi vô tình như, “Anh chị có mấy cháu?” cũng là một sự nhắc nhở rằng họ không thuộc vào trong nhóm người đặc biệt có con cái, cho dù họ muốn cách mấy cũng không được.

Những ai đã trải qua kinh nghiệm ấy nên đi đến sự ý thức rằng Đức Chúa Trời hiểu nỗi lòng họ. Nhà viết Thi thiên đã kêu lên cùng Đức Chúa Trời, “Ngài đã dõi theo những bước lang thang buồn đau của con; Ngài để nước mắt con trong ve của Ngài; Nước mắt con đã được ghi vào sách của Ngài” (Thi thiên 56:8 BD2011). Dầu chúng ta tưởng Chúa làm thình, nhưng “Như người cha thương xót các con mình thể nào, Chúa thương xót những người kính sợ Ngài cũng thế ấy” (Thi thiên 103:13 BD2011).

Trong khi ấy cũng có những người, vì nhiều lý do khác nhau, có thể chọn không muốn có con. Chúng ta có thể hiểu được trong một thế giới đầy đau thương, đọa đày, gian ác, và các tai ương hoành hành, nhiều người có thể quyết định không muốn mang vào đời này thêm người để phải gánh chịu các điều ấy. Trong một số trường hợp, có người chọn việc xin con nuôi thay vì có con riêng của mình, để họ có thể nuôi dưỡng những đứa trẻ đã có mặt trên trần đời thay vì sinh sản thêm, và như vậy họ có thể mang một đời sống tốt lành hơn cho những trẻ em đang sống cuộc đời bất hạnh.

Thế giới chúng ta đang sống đây là một thế giới phức tạp, và chúng ta có thể gặp đủ loại người với đủ loại hoàn cảnh trong việc họ có con hay không có con. Nhưng trong bất cứ hoàn cảnh nào chúng ta thấy mình đang sống qua, khi nói đến việc có con cái, chúng ta có thể đoán chắc một điều rằng tình yêu thương Chúa luôn có cho mình và lòng Ngài luôn muốn mọi điều tốt lành cho chúng ta. Đồng thời, chúng ta cũng phải nhớ mình cần tế nhị đối với những cá nhân nào, vì lý do nào đó, không có con.

Đức Chúa Giê-su, trong cuộc sống Ngài nơi trần thế, cũng không có gia đình và không có con cái riêng của Ngài. Bài học nào chúng ta có thể học được qua sự thật này?

2. CHA MẸ ĐƠN THÂN

Một trong hiện tượng mà thế giới ngày nay chúng kiến là những người cha hay mẹ đơn thân, và thường là phụ nữ.

Người ta thường có thành kiến rằng những phụ huynh đơn thân là những phụ nữ có con ngoài vòng hôn thú. Nhưng đó không luôn đúng. Trong Kinh Thánh, chúng ta có nàng A-ga, bị ép gả làm vợ thứ của Áp-ra-ham để sinh con cho ông, và rồi nàng đã bị buộc phải mang con mình ra khỏi nhà để tự nuôi dưỡng một mình (Sáng thế Ký 16:3, 4; 21:17). Nàng Bát-sê-ba bị mang thai bởi một người có thể lực mà không phải là chồng mình (2 Sa-mu-ên 11:4, 5). Tiên tri Ê-li được Đức Chúa Trời sai đến một làng nhỏ tên là Xa-rê-pha để giúp gia đình một bà góa, là người mẹ đơn thân nuôi dưỡng con trai bà (1 Các Vua 17:9). Đến khi Đức Chúa Giê-su đến tuổi đi truyền giáo, ông Giô-sép, người cha nuôi nơi hạ giới của Ngài đã qua đời, để mẹ Ngài là bà Ma-ri sống đơn thân nuôi dạy các con mình. “Sự chết đã phân ly vợ chồng Ma-ri và Giô-sép. Giô-sép là người Ma-ri đã chia sẻ sự hiểu biết bí ẩn của sự ra đời của Đức Chúa Giê-su. Giờ đây không có ai mà Ma-ri có thể tâm sự với về niềm hy vọng cũng như những âu lo của mình” – Ellen G. White, *The Desire of Ages*, trang 145.

Làm một người cha hay mẹ đơn thân có lẽ là một trong những trách nhiệm lớn lao nhất mà một con người phải làm. Nhiều người đối diện với các sự khó khăn như về vấn đề tài chánh, xử thế với các phụ huynh khác, hay chỉ muốn được có thời giờ cho riêng mình hay có thì giờ riêng giao thông cùng Chúa, hay cả trong đời sống tình cảm, biết họ có bao giờ được yêu trở lại.

Các lời hứa nào chúng ta, kể cả các bậc phụ huynh đơn thân, có thể học được từ các câu Kinh Thánh sau đây:

Giê-rê-mi 31:25 _____

Ma-thi-ơ 11:28 _____

Giê-rê-mi 29:11 _____

Giê-rê-mi 32:27 _____

Châm ngôn 3:5, 6 _____

Ê-sai 43:1, 2 _____

Là hội thánh, chúng ta có bổn phận phải giúp đỡ các phụ huynh đơn thân. Sứ đồ Gia-cơ có viết, “Sự tin đạo thanh sạch không vết, trước mặt Đức Chúa Trời, Cha chúng ta, là thăm viếng kẻ mồ côi, người góa bụa trong cơn khốn khó của họ” (Gia-cơ 1:27). Sự giúp đỡ chúng ta giúp những phụ huynh đơn thân không nhất thiết phải là tài chánh. Chúng ta có thể cho họ có cơ hội có chút thì giờ riêng mình bằng cách giúp giữ con cái họ giùm một vài giờ để họ có thể nghỉ ngơi, làm việc riêng tư, cầu nguyện và học hỏi Lời Chúa. Chúng ta cũng có thể giúp làm người bảo trợ con họ trong các hoạt động của chúng, hoặc giúp sửa chữa những hư hỏng quanh nhà họ. Chúng ta có thể là những cánh tay của Đức Chúa Trời, dang ra để giúp đỡ những người cha hay mẹ đơn thân.

Làm thế nào chúng ta có thể giúp đỡ một người cha hay mẹ đơn thân và giúp tinh thần họ được phấn khởi hơn mà cũng không bày tỏ thái độ đoán xét họ vì sao đi đến tình cảnh đơn thân này?

3. NIỀM VUI VÀ TRÁCH NHIỆM CỦA NGƯỜI LÀM CHA MẸ

Đọc Thi thiên 127. Cho biết sứ điệp căn bản của bài Thi thiên nhỏ này? Những tiêu chuẩn quan trọng nào chúng ta học được từ các câu này để giúp chúng ta trong cách sống của mình?

Khi bạn muốn nấu một món ăn mà bạn hằng ưa thích, bạn phải theo sự chỉ dẫn cách nấu món ăn ấy. Nếu bạn làm theo sự chỉ dẫn và dùng các gia vị theo như sách chỉ, thì bạn sẽ có một món ăn ngon. Nhưng đáng tiếc nuôi dạy con cái không dễ dàng và đơn giản như nấu ăn. Không có đứa trẻ nào giống đứa nào, chúng ta có thể dùng đúng cách giống nhau với hai đứa con, nhưng hai đứa có thể lớn lên khác nhau hoàn toàn. Giới tính của đứa trẻ, vị trí của nó trong gia đình, hay nhiều lý do khác nữa, sẽ làm chúng khác nhau và là mỗi cá nhân khác nhau. Trong chương trình của Đức Chúa Trời, bốn phận của cha mẹ là phải hướng dẫn con cái mình và dạy cho chúng biết yêu thương và kính sợ Chúa (Phục truyền 6:4-9; Thi thiên 78:5-7). Lời huấn thị của Chúa cho các phụ huynh là “hãy dạy con trẻ con đường nó phải theo” (Châm ngôn 22:6), chứ không phải khư khư không cho chúng được làm một điều gì vì sợ chúng làm sai hoặc thất bại.

Tuy chúng ta muốn con cái mình đi từ chỗ là những đứa trẻ dễ thương, ngây thơ, chưa tự bảo vệ đến trở thành những người trưởng thành độc lập, thành công, điều tối ưu quan trọng với mỗi bậc làm cha mẹ là chúng ta phải dạy cho con cái chúng ta biết, yêu mến, và phục vụ Chúa Cứu Thế. Là cha mẹ, chúng ta có thể theo một chương trình để hướng dẫn cách phát triển đời sống thiêng liêng của con cái mình theo như chỉ dạy trong sách Phục truyền đoạn 6. Có bốn điều tiên quyết quan trọng ấy là: Chúng ta biết Chúa là Đức Chúa Trời (Phục truyền 6:4); rằng chúng ta yêu mến Ngài “hết lòng, hết ý, hết sức kính mến Giê-hô-va Đức Chúa Trời người” (câu 5); rằng chúng ta sẽ ghi nhớ Lời Ngài và ghi tạc vào lòng (câu 6); và chúng ta phải dạy dỗ con cái chúng ta để chúng biết về Ngài (câu 20-23).

Phục Truyền đoạn 6 tiếp theo cho chúng ta biết có hai tiêu chuẩn quan trọng trong việc nuôi dạy con cái chúng ta. Thứ nhất, “dạy dỗ chỉ dẫn” (câu 7). Giảng dạy để cập đến giáo dục chính thức, trong khi chỉ dẫn hay nói chuyện để cập đến việc hướng dẫn không chính thức. Trong cả hai trường hợp, sự giao tiếp của lễ tại Kinh Thánh diễn ra trong bối cảnh mối quan hệ cha mẹ và con cái. Sự học hỏi chính thức cũng ở trong những giờ gia đình lễ bái và cùng nhau nghiên cứu Lời Chúa với con cái mình. Sự hướng dẫn không chính thức nằm trong những hành động hay thái độ và sự giao tiếp thường nhật. Mỗi một sự việc xảy ra trong ngày đều là một bài học mà cha mẹ có thể dùng để khuyên dạy con cái và chỉ cho chúng tiêu chuẩn của thiên đàng (Sáng thế Ký 18:19). Chân lý thiên thượng phải được thể hiện qua hành động (tay) và thái độ (đầu) của chúng ta, và nó cũng phải được ghi khắc vào trong gia đình riêng tư (nơi khung của nhà) và khi ra ngoài công chúng (cửa thành). Cách sống theo sự dạy dỗ của Chúa phải đi từ tấm lòng chúng ta vào trong đời sống gia đình, và từ nhà chúng ta ra đến thế gian.

4. CHA MẸ VÀ CÔNG VIỆC ĐÀO TẠO MÔN ĐỒ CHO CHÚA

Đọc Sáng thế Ký 18:18, 19 và 1 Sa-mu-ên 3:10-14. Cho biết hai người cha trong các câu chuyện này khác nhau thế nào. Kết quả thế nào về cách họ nuôi dạy con họ.

Cha mẹ có một bốn phận phải đào tạo con cái mình thành những môn đồ của Đức Chúa Giê-su. Có những phụ huynh nghĩ rằng cách dạy con đúng là phải đánh chúng, đánh càng nhiều thì chúng càng trở nên tốt hơn (đọc Châm ngôn 22:15; 23:13; 29:15). Các lời Kinh Thánh này đã bị nhiều cha mẹ lạm dụng và dùng chúng là cớ để ép buộc con cái mình phải khuất phục cha mẹ hoàn toàn. Nhưng thường những cha mẹ dùng bạo lực trên con cái chỉ đưa đến sự nổi loạn trong lòng đứa trẻ và nó nghịch lại cả cha mẹ và Đức Chúa Trời.

Kinh Thánh dạy cha mẹ phải quản trị và đối xử với con cái mình bằng sự tử tế và ân cần (Ê-phê-sô 6:4, Cô-lô-se 3:21) và phải chỉ dẫn chúng về sự công bình (Thi thiên 78:5, Châm ngôn 22:6, Ê-sai 38:19, Giô-ên 1:3). Là cha mẹ, chúng ta phải nuôi dưỡng con cái mình (2 Cô-rinh-tô 12:14) và làm gương tốt cho chúng noi theo (Sáng thế Ký 18:19, Xuất Ê-díp-tô Ký 13:8, Tít 2:2). Kinh Thánh dạy chúng ta phải biết quản trị gia đình mình (1 Ti-mô-thê 3:4, 5, 12) và dùng kỷ luật với con cái (Châm ngôn 29:15, 17) nhưng đồng thời luôn luôn phản ánh tình yêu thương của Đức Chúa Trời (Ê-sai 66:13, Thi thiên 103:13, Lu-ca 11:11).

Nhưng cũng đáng buồn là Kinh Thánh cũng có những câu chuyện mà cha mẹ đã làm điều sai trong sự nuôi dạy con cái mình. Y-sác và Rê-bê-ca không thương hai con mình là Ê-sau và Gia-cốp đồng đều như nhau (Sáng thế Ký 25:28), và về sau, Gia-cốp cũng mắc phải lỗi lầm ấy với các con mình khi ông thương Giô-sép hơn hết cả các con khác (Sáng thế Ký 37:3). Tiên tri Hê-li, đầu là một nhà lãnh đạo tôn giáo, đã không biết cách dạy dỗ và sửa trị các con mình (1 Sa-mu-ên 3:10-14). Sa-mu-ên, cũng là một đứa trẻ được Hê-li nuôi dạy, trở thành một nhà lãnh đạo, thì cũng lại là một người cha không nghiêm khắc đủ với các con mình (1 Sa-mu-ên 8:1-6). Vua Đa-vít, vì phạm tội tà dâm rồi đưa đến chỗ lập mưu giết người, làm gương xấu cho con cái mình. Vua Ma-ne-se dâng con mình cho tà thần (2 Các Vua 21:1-9) giống như ông nội mình là vua A-hát đã làm (2 Các Vua 16:2-4).

May mắn thay, trong Kinh Thánh chúng ta cũng học được nhiều gương tốt của các bậc làm cha mẹ. Mạc-đô-chê đã là một người cha nuôi tốt và khôn ngoan cho Ha-đa-sa, Hoàng hậu Ê-xơ-tê (Ê-xơ-tê 2:7), và ông Gióp, người cha hằng cầu nguyện cho con cái mình mỗi ngày (Gióp 1:4, 5). Trong tất cả các câu chuyện của các nhân vật trong Kinh Thánh, xấu hay tốt, chúng ta đều học được bài học từ cuộc đời họ.

Chúng ta học được gì qua các gương làm phụ huynh mà chúng ta thấy trong Kinh Thánh. Bằng cách nào chúng ta có thể dùng cùng các tiêu chuẩn này trong sự giao tiếp với những người trẻ tuổi không phải là con ruột của mình?

5. TRANH ĐẤU CHO ĐỨA CON NGỔ NGHỊCH

Đọc Châm ngôn 22:6. Bạn hiểu gì qua câu Kinh Thánh này? Đây có phải là một sự đoán chắc, hay là một lời hứa, hay là một điều có thể có hoặc không?

Đôi khi trong vai trò cha mẹ, bạn đã làm tất cả mọi điều cho con cái mình. Bạn đã dành nhiều thì giờ cho chúng, dạy chúng biết đâu là phải, đâu là trái, dạy cho chúng biết về Đức Chúa Trời, cho chúng vào học trường tốt, đưa chúng đi nhà thờ đều đặn, cùng làm công việc truyền giáo với chúng – nhưng rồi chúng rời xa và bỏ niềm tin mà bạn đã nuôi dạy chúng. Nội đau khi con cái mình như vậy không chỉ bằng. Không một giây phút nào mà bạn quên được con cái mình và về sự cứu rỗi cho linh hồn chúng. Con cái bỏ đạo không nhất thiết là do lỗi của cha mẹ. Con cái chúng ta có một ý tưởng riêng cho mỗi cá nhân của chúng, và chúng sẽ phải chịu trách nhiệm qua sự lựa chọn của chúng. Chúng cũng sẽ ứng hầu trước mặt Đức Chúa Trời và phải trả lời mọi câu hỏi về các sự lựa chọn của chúng.

Có người lấy những lời “hầu khi trở về già cũng không hề lia khỏi nó” như là một lời hứa, là một sự cam đoan rằng cha mẹ nuôi dạy con cái hết lòng sẽ mang lại kết quả là sự cứu rỗi của nó. Nhưng sách Châm ngôn thường cho chúng ta biết nguyên tắc chứ không nhất thiết đó là những lời hứa vô điều kiện. Qua câu Kinh Thánh này chúng ta lấy được sự bảo đảm rằng những bài học trong tuổi thiếu niên sẽ còn mãi trong lòng người cả một đời. Mỗi đứa trẻ sẽ đến một cái tuổi mà nó có thể chấp nhận các di sản của cha mẹ chúng làm di sản và truyền thống của chúng, hoặc chúng sẽ từ bỏ tất cả. Những bậc phụ huynh nào đã cẩn trọng dạy dỗ và điu dắt con cái mình trong sự tốt lành có sự bảo đảm rằng những gì mình uốn nắn rèn luyện con mình sẽ ở cùng nó suốt đời, cho dầu khi nó bước vào đời, những hạt giống trồng trong tâm chúng cũng sẽ luôn kêu gọi chúng trở về. Nhưng làm những người cha hay mẹ tốt là sự lựa chọn của chúng ta; còn con cái trở nên như thế nào, ấy là quyền lựa chọn của chúng.

Như vậy cha hay mẹ phải làm gì khi con mình ngổ nghịch? Dâng con mình cho Chúa qua lời cầu nguyện khẩn thiết. Không ai hiểu được tấm lòng đau thương của người cha hay mẹ bằng Đức Chúa Cha, con cái Ngài, hằng triệu triệu đã quay lưng bỏ Ngài, là Bậc Phụ Mẫu nhân từ nhất. Chúng ta phải dùng tình thương và bằng lời cầu nguyện ban bố cho đứa con lạc mất của mình, và luôn luôn đứng kề cạnh nó khi nó tranh đấu với sự cám dỗ.

Đừng ngại ngần nhờ người khác cùng cầu nguyện cho con cái mình; đừng đổ lỗi cho bản thân mình; và cũng đừng quá lo nghĩ chỉ một mình đứa con ngổ nghịch mà bỏ quên các đứa con khác và gia đình mình. Làm cha mẹ của một đứa con hư hỏng có thể là duyên cơ làm gia đình phân rẽ; nên cả cha lẫn mẹ phải cùng là đồng minh trong việc đối phó và kỷ luật với đứa con hư quấy. Hãy nhớ rằng Đức Chúa Trời thương yêu nó còn hơn bạn thương nó, hãy nhìn về một tương lai tươi sáng, và chấp nhận rằng con bạn là công việc của Đức Chúa Trời, và việc ấy vẫn còn đang tiếp diễn.

Rất dễ cho chúng ta tự trách mình. Cho dầu bạn đã làm những lỗi lầm, nhưng tại sao tốt hơn hết là bạn nên chú trọng vào tương lai và trông cậy vào những lời hứa của Chúa? Phi-líp 3:13.

NGHIÊN CỨU BỔ TÚC:

“Hãy dành thời giờ để trò chuyện và cầu nguyện với những các con nhỏ của bạn, và bạn không nên cho phép bất cứ điều gì làm gián đoạn thời gian biệt riêng thông công với Đức Chúa Trời và với con cái của bạn. Bạn có thể nói với những người muốn thăm viếng bạn vào những lúc này, ‘Tôi đang bận với một công việc Chúa đã giao phó nên tôi không có thời gian để tán gẫu lúc này.’ Bạn phải cảm thấu rằng mình có một công việc phải làm cho sự vĩnh cửu. Bạn nợ nhiệm vụ đầu tiên và căn bản nhất của bạn với con cái mình.” – Ellen G. White, *The Adventist Home*, trang 266, 267.

“Hỡi các bậc làm cha mẹ, bài học đầu tiên của bạn về kỷ luật cho con cái là từ khi con bạn hãy còn là các trẻ thơ trong vòng tay bạn. Dạy cho chúng biết tuân phục ý chí của chúng trước ý chí của cha mẹ. Điều này có thể được thực hiện bằng sự trung chính trước sau như một của cha mẹ. Cha mẹ phải có sự kềm chế tinh thần của mình, và với sự dịu dàng nhưng cứng rắn mới uốn nắn ý chí của đứa trẻ cho đến khi nó sẽ không mong đợi gì khác ngoài sự cương quyết của cha mẹ. Phụ huynh không được mưa nắng bất thường và thiếu bất nhất. Khi tính khí nóng nảy của một đứa trẻ mà không chinh phục được, thì sự bướng bỉnh của đứa trẻ càng tăng theo cùng với sự tăng trưởng thể xác và sức mạnh của chúng.” – Ellen G. White, *Testimonies for the Church*, bộ 1, trang 218.

ĐỀ TÀI THẢO LUẬN:

1. Thế nào là một đứa con của Chúa? Làm thế nào để chúng ta hiểu được hình ảnh ấy, và niềm an ủi nào chúng ta học được từ hình ảnh ấy?
2. Một người cha, ngày sau khi con cái mình ra đời, đã nói, “Tôi đã học được hai giáo lý quan trọng ngay trong vài năm đầu sau khi con cái tôi ra đời. Đầu tiên là thực tế của ý chí tự do; thứ hai, thực tế của bản chất tội lỗi của con người.” Bạn nghĩ vì sao ông ta học được hai điều này từ việc nuôi dạy các đứa con thơ?
3. Lúc nào là lúc bắt đầu uốn nắn ý chí của trẻ con? Phải làm như thế nào? Làm thế nào chúng ta có thể uốn nắn ý chí con cái mình theo như chương trình của Đức Chúa Trời nếu chính chúng ta cũng chưa hoàn toàn đầu phục theo ý Ngài?
4. Về chủ đề của vai trò làm cha mẹ đơn thân. Cách nào là thực tế nhất cho chúng ta là những người trong hội thánh có thể giúp một người cha mẹ đơn thân và cho con cái họ mà họ phải một thân một mình nuôi dưỡng?
5. Làm sao có thể nâng đỡ tinh thần của những bậc phụ huynh mà con cái họ đã xa bỏ niềm tin?